

Blandmissbruk av alkohol och läkemedel

Publicerad 12.12.2005. Uppdaterad 12.4.2011

När läkemedel avsiktligt används för att stegra alkoholruset ökar riskerna med berusningen, men även oavsiktligt blandmissbruk kan förekomma. Som exempel kan nämnas fall där man använder sömnmedel och lugnande medel för att behandla sjukdomssymtom som orsakats av intensivt drickande. Eftersom läkemedlets effekt på nervsystemet är långvarigare än den effekt man själv upplever, är det inte säkert att läkemedlet hunnit försvinna ur kroppen förrän man nästa gång intar alkohol. Den vanligaste formen av blandmissbruk är alkohol kombinerat med lugnande medel. Blandmissbruk är ett relativt allmänt fenomen i Finland – uppskattningsvis var sjätte rattfyllerist är också påverkad av läkemedel eller droger. Ungdomar kan i sin tur experimentera med läkemedel som de hittar hemma i medicinskåpet.

De direkta konsekvenserna av sådant missbruk kan vara överraskande. Till de vanligaste hör "exceptionellt" stark alkoholpåverkan, minnesförlust och beteendestörningar, men även aggressivt eller desorienterat beteende kan förekomma. Minnesförlusten kan till exempel leda till överdosering av sömnmedel och lugnande medel, medvetlöshet, livsfara eller åtminstone sjukhusbesök för magpumpning. Samverkan av alkohol och lugnande medel har till och med vållat brott mot liv.

Regelbundet blandmissbruk av lugnande medel och alkohol leder snabbt till toleransökning och läkemedelsberoende. Avgiftning vid blandberoende är mycket svårare än då abstinensen enbart är alkoholrelaterad. Det typiska är att när de abstinenssymtom som alkoholen vållat ger med sig, inträder abstinenssymtom som beror på att man minskat på läkemedlen. Medvetlöshet och kramper kan förekomma till och med många veckor efteråt. När abstinenssymtomen blir värre letar patienter med de här problemen ofta tvångsmässigt efter det läkemedel som de är beroende av. Ifall de inte hittar det dämpar de abstinensen med alkohol eller olika preparat som säljs på gatan.

I många fall när vård på vårdinrättning inom missbrukarvården överraskande har avbrutits har det ofta handlat om att läkemedelsmissbruket hemlighållits för personalen. När vårdarna i sin ovisshet inte räknar med det i behandlingen leder det ofta till att patientens symtom förvärras. Han eller hon tar då mediciner i smyg eller avbryter vården. Den onda cirkeln sluts och i värsta fall resulterar det i ännu gravare störningar.

Att bryta ett svårt alkohol- och läkemedelsberoende kräver långsiktig avvänjning. Den bästa specialisten i sådana fall är patientens egen läkare, som bör få veta hela sanningen om alkohol- och läkemedelsbruket. Det kan i värsta fall vara livshotande att plötsligt upphöra med läkemedlet, så det är viktigt att planera en gradvis nedtrappning. Med tillräckligt täta uppföljande kontroller och annat mentalt stöd från exempelvis A-kliniker kan avvänjningen lyckas. Det är skäl att helt avstå från alkohol under avvänjningen. I svåra fall bör kontakt tas med en A-klinik. Det kan också bli nödvändigt med avgiftning på sjukhus eller annan institution. Uppföljning bör ske inom den öppna vården. Efter ett mångårigt blandmissbruk kan abstinenssymtom och andra psykiska problem uppträda också långt senare. Ifall problemen inte utreds då och patienten inte får mentalt stöd kan de sena abstinenssymptomen leda in i en ny ond cirkel med läkemedels- och/eller alkoholmissbruk.

Antti Holopainen
överläkare
Järvenpää socialsjukhus

Uppdaterats 12.4.2011 av
Veli-Matti Surakka
farmaceut

Källor ►

Böström A, Bothas H, Järvinen M, Saarto A, Tamminen H, Teirilä J: Päihdetyö työpaikalla: Lääkkeiden päihde- ja riippuvuuskäyttö, sekakäyttö, 2008.

Keminmaan Raittiustoimisto: Mitä päihteet ovat ja miten ne vaikuttavat?, 2009.

Kuopion Yliopisto: Lääkekasvatus: Alkoholi + lääke, 2009.

Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Päihdelääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä: Käypä hoito: Alkoholiongelmaisen hoito, 2011.

link

Källa till webbadress: <https://paihdelinkki.fi/sv/databank/informationssnuttar/lakemedel/blandmissbruk-av-alkohol-och-lakemedel>